

ที่ ๒/๑๓๕๓

๒๔๕๐

ข้อบังคับกองทัพบก

ว่าด้วยการจัดระเบียบการภายในกรมกองทหาร

ความมุ่งหมาย การจัดระเบียบการภายในกรมกองทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อย รัดกุมและเหมาะสม เพื่อให้ทหารปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่ในขอบเขตอันสมควรเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้ทหารอยู่ในระเบียบวินัยที่ดีงาม ซึ่งเป็นยอดแห่งความปรารถนาของทางราชการ จึงให้ผู้มีหน้าที่บังคับบัญชาทหารปฏิบัติภารกิจดังต่อไปนี้

มาตรา ๑

การจัดโรงเรียน สถานที่และพื้นที่

การจัดโรงเรียน ข้อ ๑ ผู้บังคับการกรม, ผู้บังคับกองพัน, ผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยทหาร หรือผู้บังคับบัญชาซึ่งมีหน้าที่ปกครองเขตทหารต้องกำหนดว่า โรงเรียนแห่งใดมีพื้นที่เท่าใด เป็นของหน่วยใด โรงเรียนส่วนใดเป็นที่อยู่ของทหารที่เก็บสิ่งของ โรงรถยนต์หรือโรงม้า ฯลฯ แล้วทำแผนผังและเครื่องหมายเก็บไว้

การจัดสถานที่และพื้นที่ ข้อ ๒ ผู้บังคับการกรม, ผู้บังคับกองพันหรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยทหาร จะต้องจัดให้มีสถานที่และพื้นที่

- ที่อยู่ทหาร
- ที่เลี้ยงอาหารและล้างภาชนะ
- ที่ถ่ายอุจจาระและปัสสาวะ
- ที่อาบน้ำ
- ที่ซักฟอกและตากเสื้อผ้า
- ที่ล้างหน้า มือ และเท้า
- ที่พักผ่อนหรือนั่งเล่นเวลาว่างราชการ
- สนามกีฬาและสนามฝึก
- ที่พักเยี่ยมญาติทหาร

นอกจากนี้ จะจัดให้มีสถานที่และพื้นที่อื่นใดอีกก็แล้วแต่จะเห็นสมควร สถานที่และพื้นที่เหล่านี้ จะต้องทำป้ายหรือเครื่องหมายแสดงไว้

มาตรา ๒

เขตต์ทหาร

ปกครองให้มีรั้วเขตต์ **ข้อ ๓** ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีหน้าที่ปกครองเขตต์ทหารจะต้องปฏิบัติ
ตามข้อบังคับทหาร ว่าด้วยการจัดการปกครองและวิธีการอสังหาริมทรัพย์
ในราชการทหารที่ ๑๒/๑๙๔๔ นอกจากนั้นเขตต์ทหารควรจัด
ให้ **๒๔๘๐**
มีรั้วเขตต์และกำหนดเส้นทางเข้าออกโดยแน่ชัดกำหนดระเบียบ
การผ่านเข้าออก **ข้อ ๔** ผู้บังคับการกรม, ผู้บังคับกองพันหรือผู้บังคับบัญชาสูงสุด
นอกเขตต์ทหาร ของหน่วยทหารจะต้องกำหนดระเบียบการผ่านเข้าออกเขตต์ทหารไม่ว่าจะ
เป็นทหารหรือบุคคลพลเรือน และสิ่งของต้องห้ามไว้โดยละเอียด

มาตรา ๓

ที่อยู่ทหาร

หลักการบรรจุ **ข้อ ๕** การบรรจุทหารเข้าประจำที่อยู่นั้น จะต้องพิจารณาบรรจุ
ทหารเข้า ให้มีจำนวนพอเหมาะ โดยพิจารณาถึง
ประจำที่อยู่ - หลักการปกครองบังคับบัญชา โดยให้ทหารได้อยู่รวมกันเป็น
หน่วยกองร้อย
- หลักของอนามัย โดยให้มีอากาศโปร่งและมีที่นอนห่างกันพอ
สมควร
เตียงนอนและตู้ **ข้อ ๖** ที่อยู่ทหาร ควรจัดให้มีเตียงนอนและตู้สำหรับให้ทหาร
นอนและใส่สรรพสิ่งของ
ป้ายติดหัวนอน **ข้อ ๗** ที่หัวนอนเตียงและตู้ให้มีป้ายบอก ยศ, นาม และสังกัด
เตียงและตู้ ติดไว้
การมีสิ่งของ **ข้อ ๘** ที่อยู่ทหาร ควรจัดให้มีพระพุทธรูปและพระบรมรูปของ
ประจำห้องที่อยู่ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อให้ทหารเคารพสักการะนอกจากนั้น ควรจัดให้มี
การเก็บสิ่งของ **ข้อ ๙** สิ่งของหลวงที่จ่ายประจำตัวทหารให้เก็บรักษาไว้ดังนี้

三

หลวงจ่ายประจำ ตัวทหาร	- ศาตราภรณ์ประจำกาย ให้เก็บไว้ในห้องศาตราภรณ์ - เครื่องแต่งกายและเครื่องประกอบเครื่องแต่งกายบางชนิด ให้เก็บไว้บนหิ้ง นอนทหารและหลังตู้ได้เตียง
บัญชีทหารและ บัญชีสิ่งของ ประจำห้องที่อยู่	ข้อ ๑๐ ที่อยู่ทหาร ควรจัดให้มีบัญชี - บัญชีรายชื่อและจำนวนทหารประจำห้อง - บัญชีรายการสิ่งของและจำนวนสิ่งของประจำห้องบัญชีเหล่านี้ให้ติดไว้ที่ข้างฝาหรือผนังห้องจัดระเบียบทหาร
เก็บของและ ศาตราภรณ์ ภายในห้อง	ข้อ ๑๑ ในห้องที่อยู่ทหารและในคู่มือทหารควรจัดระเบียบการเก็บรักษาสรรพสิ่งของต่างๆ ให้เรียบร้อยทั้งสอาดอยู่เสมอ ของสิ่งใดควรเก็บรักษาไว้ที่ใดอย่างไรนั้น ให้เป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชากำหนด

สำหรับการเก็บรักษาศาตราภรณ์ตลอด จนการรับจ่ายให้ปฏิบัติตามข้อบังคับทหาร ว่าด้วยการควบคุมศาตราภรณ์ประจำกายและประจำหน่วยที่ ๕/๒๓๑๘๐

๒๔๘๖

การตรวจสรรพ สิ่งของหลวง	ข้อ ๑๒ สรรพสิ่งของหลวงที่จ่ายประจำทหารและประจำหน่วยจะต้องได้รับการตรวจตราอันเกี่ยวแก่ความสะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ ส่วนการที่จะกำหนดให้มีการตรวจกันอย่างไร เมื่อใดนั้นแล้ว แต่ผู้บังคับบัญชาจะเห็นสมควร
----------------------------	--

มาตรา ๔

การเลี้ยงดูทหาร

การเลี้ยงดูกระทำ ได้ ๓ วิธี	ข้อ ๑๓ การเลี้ยงดูทหารกระทำได้ ๓ วิธี ๑) หุงข้าวและทำกับข้าวเลี้ยง โดยตลอด ๒) หุงเฉพาะข้าว ๓) ให้ทหารหารับประทานเอง หน่วยทหารหน่วยใดสมควรจะจัดให้มีการเลี้ยงดูวิธีใด ให้ผู้บังคับบัญชาทหารเป็นผู้พิจารณา ถ้าจำเป็นจะต้องเลี้ยงดูตามวิธีที่ ๒-๓ แล้วให้รายงาน จำเป็นขออนุมัติต่อ ผบ.ทบ.เสียก่อน
--------------------------------	--

六

หมู่เรียกแถวทหาร ผู้ฝึกทราบ ต่อจากนั้นเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาหรือผู้ฝึกจะดำเนินการต่อไป

ห้ามมิให้เข้าไป ข้อ ๒๕ ขณะที่กำลังฝึกอบรม มิให้ทหารผู้ใดเข้าไปในห้องที่อยู่ในห้องที่อยู่ขณะ โดยมิได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาเป็นอันขาด ในโอกาสนี้ย่อมสะดวกแก่ฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ที่จะทำความสะอาด ทหารที่ได้รับอนุญาตให้จัดการฝึกจะต้องจัดให้อยู่ ณ ที่ ๆ กำหนด

ก่อนนอนให้ตรวจ ข้อ ๓๐ ก่อนนอนให้ประชุมทหารตรวจสอบยอดจำนวนทหารทหารและสวคมนตรี แล้วนายสิบเวรกองร้อยหรือผู้บังคับหมู่ นำสวคมนตรีตามระเบียบ ให้ไว้พระสวคมนตรี เมื่อสวคมนตรีเสร็จแล้วจึงให้ทหารนอน

มิให้ทหารทำเสียง ข้อ ๓๑ เมื่อถึงเวลานอน ทหารจะต้องนอนประจำที่ห้องของตน อื้ออึงเมื่อถึงเวลา ผู้ใดที่ยังไม่นอน ห้ามมิให้ทำเสียงอื้ออึงรบกวนทหารอื่นที่นอนนอนแล้ว

เป่าแตรนอนแล้ว ข้อ ๓๒ ตั้งแต่เวลาเป่าแตรนอนไปแล้ว ห้ามมิให้ทหารออกไป ทหารจะออกไป นอกห้องที่อยู่โดยมิได้รับอนุญาต ทหารที่ได้รับอนุญาตแล้วจะต้องมีบัตรอนุญาตออกนอกห้องที่อยู่ไม่ได้ อนุญาตออกนอกห้องที่อยู่ติดตัวไปด้วย

มาตรา ๓

เหตุสำคัญ

ความจำเป็นของ ข้อ ๓๓ การใช้กำลังทหารปฏิบัติการตามเหตุการณ์ได้ทันทั่วที่ การมีเหตุสำคัญ จำเป็นจะต้องกำหนดให้มีเหตุสำคัญขึ้นไว้

กำหนดประเภท ข้อ ๓๔ ให้ผู้บังคับการมณฑลทหารบก เป็นผู้กำหนดประเภท และวิธีสั่งการ อันเกี่ยวแก่เหตุสำคัญนี้ เพื่อให้เหมาะแก่เหตุการณ์และความจำเป็นอันเกี่ยวแก่ท้องถิ่น

กำหนดรายละเอียดเมื่อมี ข้อ ๓๕ ผู้บังคับการกรม, ผู้บังคับกองพันหรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยทหาร จะต้องกำหนดรายละเอียดว่า เมื่อทหารผู้ใดได้ยื่น สัญญาณเหตุสำคัญ จะต้องปฏิบัติตนอย่างไร

七

มาตรา ๘

การรักษาการณ์ภายใน

จัดกองรักษาการณ์ ๓๖ หน่วยทหารที่มีกำลังแต่ ๑ กองพันขึ้นไป จัดให้มีกองภายใน เสมียนเวร รักษาการณ์ภายในตามข้อบังคับทหารว่าด้วยการรักษาการณ์ที่ ๖/๓๑๖๐ ได้ นายสิบเวร และ ตามความจำเป็น นอกจากนั้น ๒๔๘๔ พลทหารเวร

- บก.กรม และ บก.พัน จัดให้มีเสมียนเวร
- กองร้อย จัดให้มีนายสิบเวร และพลทหารเวรประจำกองร้อย หรือนายสิบเวรและพลทหารเวรอื่นใดที่สมควร
- หน่วยเสนารักษ์และสัตวรักษ์ จัดให้มีนายสิบเวรและพลทหารเวร ประจำหน่วยเสนารักษ์และสัตวรักษ์

เสมียนเวร ข้อ ๓๖ เสมียนเวรขึ้นตรงต่อนายทหารเวรประจำกรม หรือกองพัน ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อย

หน้าที่เสมียนเวร ข้อ ๓๗ เสมียนเวรให้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย ภายกองบังคับการ รับ - ส่ง หนังสือและติดต่อหน้าที่ราชการ ทั้งทางโทรศัพท์และเจ้าหน้าที่ติดต่อ

เสมียนเวรจะต้องอยู่ประจำที่กองบังคับการตลอดเวลาที่เป็นเวร

นายสิบเวร ข้อ ๓๘ นายสิบเวรกองร้อยหรือนายสิบเวรหน้าที่อื่นขึ้นตรงต่อผู้บังคับกองร้อย ในกิจการทั่วไป และขึ้นตรงต่อนายทหารเวรประจำกรม กองพัน ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นผู้บังคับบัญชา พลทหารเวร

หน้าที่นายสิบเวร ข้อ ๔๐ นายสิบเวรกองร้อยมีหน้าที่รักษาความสงบและระเบียบกองร้อย รักษาสรรพสิ่งของหลวงในกองร้อยดูแลความสะอาดเรียบร้อย ช่วยเหลือผู้บังคับบัญชาตามแต่จะมอบหมายให้ นอกนั้นยังมีหน้าที่

- ควบคุมทหารเมื่อถึงเวลารับประทานอาหาร
- ตรวจสอบการหลับนอนของทหาร
- ตรวจสอบตราเรื่องแสงไฟในเวลาค่ำคืนให้มีความสว่างพอแก่ความจำเป็น
- รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แก่นายทหารเวรหรือผู้บังคับกองร้อย

八

หน้าที่นายสิบเวร หน้าที่อื่นๆ	ข้อ ๔๑ นายสิบเวรหน้าที่อื่นๆ (ถ้ามี) คงมีหน้าที่ในทำนองเดียวกับนายสิบเวรกองร้อย
พลทหารเวร กองร้อย	ข้อ ๔๒ พลทหารเวรกองร้อย ขึ้นตรงต่อนายสิบเวรกองร้อย ขณะที่อยู่เวรต้องประจำอยู่ในกองร้อย
หน้าที่พลทหารเวร กองร้อย หน้าที่	ข้อ ๔๓ พลทหารเวรกองร้อยมีหน้าที่รักษาความสงบและสรรพสิ่งของๆ หลวงในกองร้อยดูแลรักษาความสะอาดเรียบร้อยนอกจากนั้นมี <ul style="list-style-type: none"> - ตรวจการหลับนอนของทหาร - ตรวจตราเรื่องแสงไฟในเวลาค่ำคืนให้มีความสว่างพอแก่ความจำเป็น
หน้าที่พลทหารเวร หน้าที่อื่น	ข้อ ๔๔ พลทหารเวรหน้าที่อื่นๆ คงมีหน้าที่ทำนองเดียวกับพลทหารกองร้อย

มาตรา ๕

การรักษาพยาบาล การตรวจร่างกาย และการสุขภาพีบาลและ อนามัย

การรักษาพยาบาล	ข้อ ๔๕ ทหารเมื่อมีการเจ็บไข้ให้ได้รับการรักษาพยาบาล ตามข้อบังคับทหารว่าด้วยการรักษาพยาบาล ที่ ๔/๒๑๑๕ ทุกประการ ๒๔๗๕
ทหารเจ็บไข้เล็กน้อย	ข้อ ๔๖ ทหารซึ่งมีอาการเจ็บไข้เล็กน้อย ไม่สามารถจะให้การฝึกรวมประจำวันได้ ให้ผู้บังคับบัญชาหรือนายสิบเวรกองร้อยรวบรวมนำไปให้เจ้าหน้าที่แพทย์ตรวจตามกำหนดเวลา เจ้าหน้าที่แพทย์ต้องให้คำชี้แจงรับรองว่าทหารผู้ใดควรส่งป่วย งดการฝึกรวมที่กองร้อยหรือไม่มีการเจ็บไข้
ทหารเจ็บไข้ปัจจุบัน	ข้อ ๔๗ ทหารเจ็บไข้ปัจจุบันให้ผู้บังคับบัญชาหรือนายสิบเวรกองร้อย รีบส่งตัวไปยังหน่วยเสนารักษ์ เพื่อรับการรักษาพยาบาลโดยเร็ว ไม่ว่าจะเป็นเวลาใด

九

ทหารต้องขังเจ็บ ไข้	ข้อ ๔๘ ทหารที่ต้องขัง เมื่อมีการเจ็บไข้ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับว่า ด้วยเรือนจำทหาร ที่ ๑๐/๑๒๐๖๗ ในเรื่องการเจ็บไข้
	๒๔๘๐
ทหารหายจาก การเจ็บไข้	ข้อ ๔๙ ทหารที่หายจากการเจ็บไข้ จากหน่วยเสนารักษ์ ให้เจ้า หน้าที่แพทย์รับส่งตัวกลับหน่วยต้นสังกัดพร้อมด้วยใบส่งตัวโดยทำการติดต่อกับ เจ้าหน้าที่กองร้อยในการรับตัว
ทหารพ้นจากการ เจ็บไข้	ข้อ ๕๐ ทหารที่ฟื้นหรือทุเลาจากการเจ็บไข้ แต่กำลังกายยังไม่ สมบูรณ์พอที่จะรับราชการได้ และในกรณีเช่นนี้ เจ้าหน้าที่แพทย์ได้ส่งตัว กลับกองร้อย และลงความเห็นสมควรให้ลาไปพักผ่อนตามภูมิลำเนาภายใน กำหนดเวลาเท่าใดก็ให้ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดอนุมัติให้ทหารผู้นั้นลาพักผ่อน ได้ตามจำนวนวันที่เจ้าหน้าที่แพทย์กำหนด
การตรวจร่างกาย	ข้อ ๕๑ ทหารต้องได้รับการตรวจร่างกายจากเจ้าหน้าที่แพทย์ดัง ต่อไปนี้ <ul style="list-style-type: none"> - การตรวจร่างกายครั้งแรก (ทหารเข้ารับราชการใหม่) - การตรวจร่างกายประจำเดือน - การตรวจร่างกายประจำ ๖ เดือน
การตรวจร่างกาย ครั้งแรกและตรวจ ประจำ ๖ เดือน	ข้อ ๕๒ การตรวจร่างกายครั้งแรกและประจำ ๖ เดือน นั้นเป็น การตรวจละเอียด ก็นอกจากจะทำการตรวจโรคต่างๆ ไปแล้วจะต้องตรวจ ขนาดหน้าอก ความสูงและชั่งน้ำหนักเป็นรายบุคคล
การตรวจร่างกาย ประจำเดือน	ข้อ ๕๓ การตรวจร่างกายประจำเดือนเป็นการตรวจโรคต่างๆ ไป อย่างธรรมดา
นำทหารไปให้ เจ้าหน้าที่แพทย์ ตรวจ	ข้อ ๕๔ เมื่อถึงกำหนด ให้มีการตรวจร่างกายทหารซึ่งเจ้าหน้าที่ แพทย์เป็นผู้กำหนด ให้ผู้บังคับบัญชานำทหารภายในกองร้อยไปให้เจ้าหน้าที่ ตรวจทุกคน เจ้าหน้าที่แพทย์จะต้องบันทึกการตรวจไว้โดยแน่นอน
รายงานการตรวจ ร่างกาย	ข้อ ๕๕ ผลของการตรวจร่างกายทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการตรวจ ครั้งแรก ตรวจประจำเดือนหรือประจำ ๖ เดือน ให้รายงานผู้บังคับบัญชา ทราบ และเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่ได้รับรายงานผลการตรวจนั้นพิจารณา ถึงความสมบูรณ์ของทหารโดยทั่วไป และเปรียบเทียบกับผลของการ

ตรวจครั้งก่อน ซึ่งผลของการเปรียบเทียบนั้นจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความเอา
ใจใส่สอดส่องดูแลของผู้ได้บังคับบัญชาซึ่งมีต่อทหาร

ทหารต้องบำรุงรักษาสุขภาพ และอนามัย
และอนามัย เจ็บเบียดเบียน

ข้อ ๕๖ ทหารทุกคนต้องถือเป็นหน้าที่ในอันที่จะรักษาสุขภาพ
และอนามัยของตน เพื่อเป็นการบำรุงร่างกายให้เข้มแข็งปราศจากโรคภัยไข้
เจ็บเบียดเบียน

ผู้บังคับบัญชา ทหารต้องหมั่นตรวจตรา เรื่องการสุขภาพอนามัยของทหารอยู่เสมอ

ตรวจตราการสุขภาพ และอนามัย

มาตรา ๑๐

การส่งตัวทหารขังและการรับตัวกลับ

การส่งตัวทหารไปขัง ข้อ ๕๗ ทหารที่กระทำความผิด ต้องส่งตัวไปขังยังเรือนจำนั้น
ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตามข้อบังคับทหารว่าด้วยเรือนจำที่ ๑๐/๑๒๐๖ ทุก
ประการ ๒๔๘๐

การรับตัวทหารกลับ ข้อ ๕๘ ผู้บังคับกองร้อยและจำกองร้อย จะต้องทราบว่าทหาร
ผู้ใดจะพ้นโทษวัน เวลา ใด และเมื่อได้รับแจ้งจากผู้บังคับเรือนจำ ให้ไปรับ
ตัวได้แล้ว จะต้องจัดเจ้าหน้าที่ไปรับตัวกลับคืนมาโดยเร็ว

ให้ใช้ข้อบังคับนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

รับคำสั่ง ผบ.ทบ.

(ลงชื่อ) พล.ท. หลวงเสนาณรงค์

รอง ผบ.ทบ./กองทัพบก/๑๒ ก.พ.๕๐